

Víte, kde stál první obytný dům na Žižkově?

05.04.2023

Usedlost Hrabovka se pyšní jedním nej — je to nejstarší obytný dům na Žižkově. Podle ní dostaly jména i dva slavné viadukty, Velká a Malá Hrabovka.

Malá a Velká Hrabovka, hospoda Pod Hrabovkou nebo Hrabovská spojka. Se všemi těmito názvy se můžete setkat na úplném okraji Žižkova, na úpatí vítkovského kopce. Vztahují se k bývalé usedlosti, jejíž pozůstatky — žlutý dům patřící Českým drahám — stojí v Trocnovské ulici poblíž křižovatky s Husitskou. V minulosti se v této oblasti rozkládala velká vinice. Podle dokladů z 16. století nesla jméno Červený lis a sahala až k dnešní Wilsonově třídě. Usedlost tu stála od roku 1730. Její první obyvatelé už asi nevypátráme, říká se ale, že právě tady bylo první obytné stavení na Žižkově. Původně barokní vila měla mansardovou střechu a rozsáhlé pozemky, které dosahovaly až k vrcholu Vítkova, kde majitelé postavili dodnes stojící vyhlídkový altán. Ten podle dobových pramenů vznikl na konci 18. století.

Vinici Červený lis koupil později staroměstský knihkupec Martin Neureutter, který vilu přestavěl do podoby, ve které se dochovala dodnes. Dům nakonec prodal Josefu Hrabovi, bývalému hoteliérově v Saském dvoře v Praze. Zde se historické zdroje rozcházejí. Podle některých Hrabova provozoval restauraci pod názvem Hrabova zahrada. Bylo to oblíbené místo, kam chodili lidé na bály a postupně mu začali říkat zkráceně Hrabovka. Podle jiných informací byla ale restaurace o kousek dál, v usedlosti zvané Krenovka.

Původní vinohrad koncem 18. století zanikl a sídlo je o několik let později zmiňováno pouze jako poplužní dvůr. To bylo označení pro panský dvůr, ke kterému náležely zemědělské pozemky, jež obdělávala vrchnost ve vlastní režii. Název pochází od slova „popluží“, což bylo označení nejstarší západoslovanské jednotky plochy, jež se užívala ve středověkém zemědělství. Neměla konkrétní velikost, protože odpovídala množství půdy, které bylo možno obdělat jedním spřežením za den.

S rozvojem železnice se okolí Hrabovky stalo místem, kudy vedly koleje na velká pražská nádraží, tedy dnešní Hlavní a Masarykovo. Vyrostly tu zastávky, výtopy i drážní domky a v roce 1845 tudy projel první vlak z Vídně do Prahy. O několik let později se železnice rozrostla o další dvě dráhy. Každá vedla po jednom úbočí Vítkova a pomáhala s železniční dopravou z nádraží Františka Josefa, dnes Hlavního.

Symbols dvou drah si mnoho lidí pamatuje dodnes. Byly to viadukty Velká a Malá Hrabovka postavené v roce 1872. Branou na Žižkov byla Malá Hrabovka — mostek nad Trnovskou ulicí, jež využívala tzv. Hrabovská spojka. Ta lemovala severní úbočí vrchu a napojovala se na trať vedoucí do Libně. Zastávka Hrabovka, k níž vedly od železničního mostu schody, sloužila zejména pro dělnické vlaky a zanikla až za Protektorátu.

V letech 1957 až 1980 v dopravně Praha-Hrabovka zastavoval a prováděl úvrať mezinárodní expres Vindobona jezdící mezi Berlínem, Prahou a Vídní. Mostek Malá Hrabovka se na víc než sto let stal nedílnou součástí Žižkova. Uprostřed byl podepřený charakteristickým nýtovaným rámem, který vydržel až do roku 1992, kdy došlo k výměně staré konstrukce za nový most z Vítkovických železáren. Pravidelný provoz Hrabovské spojky skončil 11. prosince 2005, most se pak poroučel na jaře 2009.

O kousek výš v Husitské ulici u bývalých lázní stojí dodnes viadukt Velká Hrabovka. Ten byl součástí tzv. vítkovské trati, která vedla po jižním úbočí Vítkova z Hlavního nádraží přes Balabenku a Vysočany až do Neratovic. Provoz tu skončil v létě 2008 a koleje nahradila cyklostezka. Vlaky se přesunuly o pár metrů dál a výš do moderních viaduktů — tzv. Nové spojení vyšlo na přibližně 10 miliard korun.

Vedle viaduktů motivovala usedlost ještě jedno pojmenování. Kdo se v 90. letech vydal od Malé Hrabovky

dolů Trocnovskou ulicí, prošel kolem bývalé usedlosti, u benzinky podešel mostek a ocitl se v ulici Prvního pluku, narazil na hospodu. Stála kousek od dnešní zastávky autobusu Pernerova a nesla jméno Pod Hrabovkou. Byla to klasická IV. cenová s nezaměnitelnou atmosférou.

Galerie

2 fotografie

